

زۇلۇم ئاستىدىكى دۆلەت

نەزەرىيەدە ھېيتاھۇن مەشھۇر

ئەسكەرتىمەن: تۈۋەندىكى ماقالىنىڭ يازغۇچىسى مۇ ماقالىنى بىرنەچچە يىل ئىلگىرى يازغانلىقى سەۋەپلىك شەرقى تۈركىستاندىكى زۇلۇمنى ھازىرقىدىن يەڭگىلەرگە ئەسۈرلىگەنلىكىنى كۆرۈۋالالايسىز. تۈۋەندىن باشقا يەنە خىتاي دۆلىتىنىڭ ئۇيغۇرلار ئۈستىدىن يۈرگۈزۈپ كەلگەن ئىنسان توپۇل قىلغۇسىز پىسىملىرىنى ئەينى چاغدا تۈركىيەدىكى كامالزىم ئەۋجىگە چىقىپ دىئارلارغا يۈرگۈزگەن سىياسىي پىسىمغا سېلىشتۇرۇپ بايان قىلغان جۈملىلىرىنى ئاڭلىغۇچىلارنىڭ سىياسىي كۆز قارىشى ئەكس ئەتتۈرگەن يۈزەكى قاراش دەپ ئۆتۈپ كەتسەك بولىدۇ. ماقالىنىڭ ئەسلىگە سادىق قېلىش مەقسىتىدە ئەينى تەرجىمە قىلىنمىغا مەن تۈركىيەدىكى 1920. يىللىرى يۈز بەرگەن كىچىك پىسىملارنىڭ خىتايىنىڭ ئۇيغۇر مىللىتى ئۈستىدىن ئېلىپ بارغان قىرغىنچىلىقلىرىغا سېلىشتۇرغۇلى يولمايدۇ دەپ قارايمەن.

زالىملار ئۇزاققا قالماي قانداق ئاقسۆۋەتكە دۇچار بولىدىغانلىقىنى بىلىپ قالغۇچىلار (سۈرە شۇئەرا 227، ئايەت)

مۇقەددىمە: ھەممىگە مەلۇم بولغىنىدەك، ئىنسانىيەت تارىخى ئادەم ئەلەيھىسسالام بىلەن باشلىغان بولۇپ كېيىنچە ھاۋا ئانىمىز بىلەن بىللە زېمىنغا ئەۋەتىلگەن، ئۇلار بالىلىق بولۇپ ئىنسانىيەت شۇندىن باشلاپ دەۋرىمىزگىچە يېتىپ كەلگەن ئىكەن. شۇنداقلا ئىنسانىيەت ئاپىرىدە بولغاندىن باشلاپ كىشىلەرنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىدا بىر قىسىم تەبىئىي خاراكتېرلەر مۇ ئۆز ئىپادىسىنى تاپقان: ئۇلار بىر - بىرىنى سۆيگەن، ئاھىيىقلانغان، جېدەللەشكەن ۋە ئەڭ ئېچىنىشلىقى بولسا ئۆز - ئارا جەڭگى - جېدەل، ئۇرۇش - ماجىھىرالاردا بولغان؛ تۇنجى پەيغەمبەرنىڭ ئوغلى يەريۇزدە ئىبلىسنىڭ سەنئىتىگە دەسسەگەن تۇنجى كىشى ھەمدە تۇنجى قاتىل بولغان....

ئادەم ئەلەيھىسسالامدىن تارتىپ جەڭگى - جېدەل ۋە ئۆلتۈرۈش داۋام ئەتكەن بولۇپ ھەسەتخورلۇق بىلەن ئارىلاشقان كىبىر، قابىلىنى ئادەم ئۆلتۈرۈشكە ئېلىپ بارغان، ئۇنى ئىبلىسنىڭ تۇنجى ئىز - باسارى قىلغان. جەڭگى - جېدەل تۇنجى ئىنسان دەۋرىدىن تارتىپ مەۋجۇت بولۇپ كەلگەن، زۇلۇم تۇنجى ئىنساندىن تارتىپ داۋاملىشىپ كەلگەن. قابىل ھاياتىنى ئۆلتۈرگەندە زۇلۇم قىلغانلىقىغا تەن بەرمىگەندەك، بەشار ئەسەتۇ (ئۆز خەلقىگە) بومبا ياغدۇرغاندەك زۇلۇمنى تەن ئالمىغان. زۇلۇم دېيىلگەندە بىزنىڭ كالىمىمىزغا دەرھال كېلىدىغىنى بەشار ئەسەت (بۇنىسىيەدىكى) سىر بەرەنەتسا بولسىمۇ زۇلۇم بۇلار بىلەنلا چەكلىنىپ قالمايدۇ....

مۇسۇلمانلار، ئىسلام دىنىنىڭ يېتىپ كېلىشى بىلەن تەڭ زۇلۇمغا دۇچ كېلىشكە باشلىدى. كۆپۈرۈنۈش/كۆپۈرۈنۈش نەۋرە - چەۋرىلىرى ھەردائىم ئەبۇ لەھەپنىڭ قۇرۇپ كەتكەن قولىنىڭ ئىزناسىدىن، ۋەلىد بىننى مۇغىرەنىڭ قارا چايلاش تەشۋىقاتلىرىدىن ئىلھام ئېلىپ كەلدى. كۆپۈرۈ ۋە ئۇنىڭ ھىيلە - نەپىرە ئىلھاملىرى ھېچ ئۆزگەرمىدى. ئالغان ئىلھاملىرى ئارقىلىق ھەركەت قىلدى. 15 ئەسىر بۇرۇن زۇلۇم بىلەن ئاياقتا تۇرغان كۆپۈر ھېلىبەم زۇلۇم بىلەن ئۆرە تۇرماقتا....

«زۇلۇم بىلەن بولسا ئاباب، ئاخىرى بولۇر بەرباب»

كۆپۈر سېپىدە ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولغىنى يوق. ئىت بەشار ئەسەتنىڭ قاۋىشىغا يول قويسا، پەلەستىندىكى جوھوت/يەھۇدى سۈيۈقەستلىرىگە كۆز يۇمسا، مىسىردىكى سىسىيەگە پىسەنت قىلمىسا، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە قان يىغلاۋاتقان شەرقى تۈركىستانىمىز تۇرسا....

پەلەستىن، سۈرىيە ۋە يېقىن ئەتراپتىكى زۇلۇم ھەممىگە ئايان، بىز بۇ قىسقىغىنە يازمىمىزدا شەرقى تۈركىستاندىكى زۇلۇم توغرىسىدا توختىلىپ ئۆتەيلى! شەرقى تۈركىستاننىڭ نېمە سەۋەپتىن زۇلۇمغا ئۇچراۋاتقانلىقىنى، زۇلۇمنىڭ نېمە ئۈچۈن شەرقى تۈركىستاندا داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى ۋە خىتايىنىڭ نېمە سەۋەپتىن زالىم ئىكەنلىكىنى يازايلى!

زۇلۇم: يۇقاردا تىلغا ئالغىنىدەك زۇلۇم، ئىنسان بىلەن بىللە ئوتتۇرىغا چىققان بولۇپ ئىنساننىڭ خارەكتېرلىرىدىن بىرى دېيىشكەمۇ بولىدۇ. زۇلۇم ئادەتتە بىرەر مەنپەئەت ئالغۇچىسى جەريانىدا، ھەسەت قىلغان ۋاقىتتا ياكى نەپرەت تاشقاندا مەيدانغا كېلىدۇ. زۇلۇم قابىل بىلەن ھايىل مەسالىدا قىزغانچۇقلۇقتىن مەيدانغا كەلگەن بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەۋرىدە بولسا مەنپەئەت توقۇنۇشى سەۋەپلىك ئوتتۇرىغا چىققان. زامانىمىزدىكى زۇلۇم بولسا يۇقاردىكى ھەممە سەۋەپلەر تۈپەيلى ئوتتۇرىغا چىققاقتا. كۈنىمىزدە پەلەستىن يەھۇدىلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ئاسارەتتە. مىسىر بولسا ئەنگىلىيەنىڭ قايتىدىن مۇستەملىكە قىلىۋېلىش ئۈچۈن - نەيرەكلىرىگە زېمىن ھازىرلاشۇن ئۈچۈن سىسىنىڭ زۇلۇمى ئاستىدا، ئىراق نېفىت مەنپەئەتى سەۋەپلىك زۇلۇم ئاستىغا چۈشۈپ قالغانلىقتىن دۆلەت پارچىلاندى. لىبىيە ئامرىكىنىڭ ئارزۇسى بويىچە غۇلاشقا قاراپ ماڭماقتا. سەئۇدى ئەرەبىستاننىڭ قويندا بۇنچىۋالا نېفىت تۇرسىمۇ تېخىچە كۆپۈر قولىچۇماقلىرىنىڭ قارىغا ئېلىش نىشانىغا ئايلانمىغانلىقىنى سىز ئويلىشىپ كۆرۈڭ....

زۇلۇم مەنپەئەت توقۇنۇشىدىن كېلىپ چىقىدۇ. كۈنىمىزدىكى كۆپۈننىڭ ئىسلامغا بولغان نەپرەتتىمۇ زۇلۇمنىڭ سەۋەپلىرىدىن بىرىدۇر. كەلگۈسىنىڭ ئىسلامغا مەنسۇپ بولدىغانلىقى كۆپۈننىڭ تېخىمۇ ئەزەپلىشىگە تۈرتكە بولماقتا. شۇڭلاشقا كۆپۈر ھەردائىم زۇلۇمغا تايىنىدۇ. بىر مەنىدىن ئېيتقاندا زۇلۇم ئارقىلىق ياشىمايدۇ....

شەرقى تۈركىستان¹: بىز شەرقى تۈركىستان دەپ ئاتىغان بۆلۈم خىتاينىڭ غەربى شىمالدا ئورون ئالغان ئۇيغۇر رايۇنىنى كۆرسىتىدۇ. يەركۈلىمى ئالاھىدە زەل تۈركىيەنىڭ ئىككى ھەسسىسىگە تەك كېلىدۇ. بۇ مەلۇماتنىڭ ئۈزۈلۈك خىتايغا نىسبەتەن ئۇرۇش جەڭگى - جەدەلنىڭ ئەڭ ئالدىنقى قاتاردىكى ئامىلى بولسا كېرەك.... ئەلۋەتتە بۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە ئۇيغۇرلارنىڭ بېشىغا كەلگەن ئېچىنىشلىقلارغا سەۋەپ بولدىغان نۇرغۇن ئامىللار بار...

ئۇيغۇر رايۇنى، مەلۇم ئالاھىدىلىكلىرى تۈپەيلى خىتايغا نىسبەتەن زور ئەھمىيەتكە ئىگە. بۇلارنى تۈۋەندىكىلەرگە يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ:

1. ئۇيغۇر رايۇنىنىڭ خىتاي دۆلىتىنىڭ 6.1% نى تەشكىل قىلىشى ۋە سەككىز دۆلەت بىلەن چىگرىداش بولۇشى.
2. كوممۇنىزىم بىلەن ئىدارە قىلىنىش، ماۋزېدۇڭنىڭ ئۆلىمىدىن كېيىن بۇنىڭدىن ۋاز كېچىپ ئۇنىڭ ئورنىغا سوتسىيالىست بازار ئىگىلىكىنى ئىلاھ دەپ بىلگەن خىتاينىڭ چىگرىسى ئىچىدە مۇسۇلمان بىر ئاز سانلىقنىڭ بولۇشىنى دۆلەتنىڭ 6.1% نى تەشكىل قىلىشى بىلەن 23 مىليون نوپۇسقا ئىگە بولۇشىنى نەزەردە ئېلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا باشقا (تېبەت، ئىچكى موڭغۇلىيە ۋە مانجۇرىيە قاتارلىق) ئاز سانلىق مىللەتلەرگە ئىلھام بېرىدۇ دەپ قارىلىشى.
3. يەر ئاستى بايلىقلىرى: ئۇيغۇر رايۇنىدا مەۋجۇت بولغان نېفىت، تەبىئى گاز، كۆمۈر ۋە ئۇرانىيۇم قاتارلىق يەر ئاستى بايلىقلىرى، ئېنېرژىيە قىلىپ ئېتىساق، «مۇسۇلمان دۆلەتلىرىدىن باشقا» قايسى دۆلەتنىڭ نېفىت زاپىسىنىڭ 35% ئۆز دىنىدىن بولمىغان ھەتتا دۇشمەن دەپ ھېساپلانغان بىرەر گۇرۇھنىڭ قولىدا بولسا، مەزكۇر دۆلەت بايلىقىنى ئۇ گۇرۇھقا قەتئىي ئۆتۈنۈپ بەرمەيدۇ، خىتاي دۆلىتىمۇ بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس. ئۇيغۇر رايۇنىدىن چىققان نېفىت بايلىقلىرىدىن ئۇيغۇرلارنىڭ بەھرىمەن بولۇشى باشقا ئىچكىرى ئۆلكىلەرگە قارىغاندا خېلىلا تۆۋەن ئورۇندا تۇرىدۇ. شەرقى تۈركىستاندىن چىقىدىغان بايلىقلارنىڭ خىتاي دۆلىتىگە قوشقان ھەسسىسى ناھايىتى زور.

4. ئىستراتېگىيەلىك ئورنى: 1. ماددىدا تىلغا ئېلىنغان كۆپ دۆلەتلەر بىلەن چېگرالىنىشقا ئالاھىدىلىكتىن باشقا يەنە، خىتاي ۋە ئاسىيانىڭ دەل ئوتتۇرىسىدا ئورۇن ئالغان ئېنىرگىيە، تەبىئىي گاز ۋە نېفىت تۇرپان يوللىرىنىڭ بۇ رايوندىن ئۆتۈشى.

مۇشۇنداق سەۋەپلەر تۈپەيلى شەرقى تۈركىستاندىكى ئۇيغۇرلار زۇلۇم ئاستىدا ئېگرىمىغا...

زۇلۇمنىڭ قىسقىچە تارىخىنى يۈرۈتۈپ بېرىش ئۈچۈن ئاۋال خىتايىنىڭ زۇلۇم قامچىسىنى ئويناقتانلىقىغا نەزەر تاشلىسا، ئېلىپ بېرىلۋاتقان قىلمىشلارنى تونۇپ يېتەلەيمىز.

خىتايىنىڭ يېقىنقى زامان تارىخى: «خىتايدا 1949. يىلى ماۋزېدۇڭ باشچىلىقىدىكى كومپارتىيە ئىچكى ئۇرۇشتا غەلبە قازىنىپ خەن خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ قۇرۇلغانلىقى جاكارلىنىدۇ. كومپارتىيە مەملىكەتنى دېھقانچىلىقتىن سانائەتلەشكەن جەمئىيەتكە ئايلاندۇرۇشنى نىشان قىلىپ خىلمۇ-خىل سوتسىيالىستىك سىياسەتلەرنى ئىجرا قىلىدۇ. بۇ سىياسەتلەرنىڭ مۇھىم غايىلىرىدىن بىرى بولسا خىتاي جەمئىيىتىدىن ئەنئەنىۋىي ۋە ئىنقىلاپقا قارشى دەپ قارالغان كىشىلەرنىڭ يوقىتىلىشى بولىدۇ. ئىنقىلاپقا زىت ئەنئەنىلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان مىڭلارچە ئىبادەتخانا، بولۇپمۇ مەچىت - خانىقالار ۋەيران قىلىنىدۇ، بەزىسى يېقىپ تاشلانغان بولسا بەزىلىرى باشقا ئىشلار ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ...»

بۇ ئابزاستىن شۇنى چۈشۈنۈش مۇمكىنكى، كوممۇنىزىم دېيىلگەن «تەلۋە كۆينەك» ئىسلام دىنىدىن ۋاز كېچىشكە تەشەببۇس قىلىدۇ. ھەتتا غەرب قىممەت قاراشلىرىنىمۇ زىت كېلىدىغان بىر نەزىرىيە بولۇپ دىنسىزلىقتۇر، ئۆزىدىن دەپ قوبۇل قىلىدۇ. ئاۋامنى ئەنئەنىدىن ئايرىپ تاشلاشنى كۆزلەيدۇ. چۈنكى «ئۆتمۈشتىن ئىبرەت ئېلىش» قۇرئان كەرىمنىڭ بىر بۇيرۇقىدۇر، ئىسلامنى ئېتىراپ قىلمايدىغان بىر تۈزۈمدىن قانداقمۇ قۇرئاننىڭ بۇيرۇقىغا قۇلاق سېلىشنى كۈتكىلى بولسۇن؟

باشقا مەنىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا بۇ قىلمىشلارنى (تۈركىيەدىكى) جۇمھۇرىيەت يېڭى ئېلان قىلىنغان چاغلاردىكى ۋەزىيەتكە ئوخشىتىشقا بولىدۇ.

سىلەرگە مەلۇم بولغىنىدەك مىللى شەرق (ئىسپەت ئىتتىپاقى) ھۆكۈمرانلىق قىلغان دەۋرلەردە نۇرغۇنلىغان جەمەتلەر ئېغىلغا ئايلاندى. ئۇلار ئىدى. ئىچى سامان بىلەن تولدۇرۇۋېتىلگەن ئىسلام بولغان ئىكەن. مەندەرەس ۋە تەن جاددىسى - يولنى ئوڭشاش ئۈچۈن ئالاي جەمەتلەرنى يىقتۇرغان ئىكەن.

بۇ قىلمىشلارغا قاراپ شۇنداق يەكۈننى چىقىرالايمىزكى، كوممۇنىزىم ۋە لايىسىزلىقلارغا ئوخشاش «ئىزىم» بۇتلىرى، ئىسلامغا ئالسىزلىق دەپ قارىلىپ ئۇنىڭ ئورنىغا دەسسىلىككەن. ھەر ئىككىسىدىن بىرىگە مەھلىيا بولغان ئادەم دەۋەتە ئىسلام ۋە دىن دۇشمىنى بولۇپ ئىنسانىيەتكە ياراشمايدىغان قىلمىشلارنى ئىشلەيدۇ. بۇ تېمىنى بىر ئايەت بىلەن تۈگەتەيلى. ئاللاھنىڭ مەسجىدلىرىدە ئاللاھنىڭ نامىنىڭ ياد قىلىنىشىنى توسقان ۋە ئۇلارنى ۋەيران قىلىشقا ئورۇنغانلاردىنمۇ زالىم ئادەم بارمۇ؟ ئەنە شۇلار (ئەسلىدە) مەسجىتلەرگە پەقەت خەۋىپسىزلىك ھالدا كىرسە بولاتتى. ئۇلار دۇنيادا رەسۋا بولىدۇ. ئاخىرەتتە چوڭ ئازاب - ئوقۇبەتكە دۇچار بولىدۇ (سۈرە بەقەرە 114. ئايەت)

مەسجىتلەرنى يېقىپ تاشلىغانمۇ، چېكىلمە قويغانمۇ كۆز ئالدىمىزدا تۇرۇپتۇ. قايسى مىللەتتىن ئىكەنلىكى مۇھىم ئەمەس...

ئۇيغۇر تۈركلىرىنىڭ يىلتىزىدىن قويۇرۇپ تاشلىنىشى توغرىسىدا توختالساڭ: «قۇرئان كەرىمدىن تارتىپ ھەرخىل دىنى كىتاپلار يېزىلاردا ۋە شەھەر مەركەزلىرىدە يىغۇپلىنىپ كۆيدۈرۈۋېتىلىش ئارقىلىق بىر تەرەپ قىلىنماقتا». نەسەۋۋۇر قىلغىنىڭلاردەك ھەممە دىنى قائىدە - يۇسۇنلار، ئىبادەتلەر، دىنى تىلىم - تەربىيە چەكلىمىگە ئۇچرىماقتا. ئۇلار پەقەتلا ئىسلام دۇشمىنى بولۇپلا قالماي ئۆزلىرىنىڭ ئىلاھلىرىدىن باشقا ھەممىگە دۇشمەن.

دوكلاتنىڭ داۋامىدا قەيت قىلىنىشىچە ساقالدىن تارتىپ ئاياللارنىڭ بېشىنى ئورۇشىغىچە ھەرخىل دىنى كىسىم - كېچەكلەر (سوتسىيالىستىك) ئىنقىلابقا قارشى چىققانلىق دەپ قارىلىدىغانلىقى بايان قىلىنغان.... بىز مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن ئىسلامىيەت بويىچە ياشاش ھەقىقىي ھاياتلىق تۇرۇشلار بۇنى خالسا ئىسيان دېسۇن خالسا قارشى چىققانلىق...
RUSSIA

ماۋزېۋنىڭ ئۆلگەنگە قەدەر شەددەتلىك بىر ئۇسۇلدا ئىجرا قىلىنىپ كېلىنىگەن رېجىمنىڭ تەخمىنەن بىر مىليارد نوپۇسنىڭ ھاياتىنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتكەنلىكىنى ئېسىمىزدىن چىقارمايلى!

«شەرقى تۈركىستاندىكى دەپسەندىچىلىككە ئۆتۈش ئاۋال ئاخىرقى بىر جۈملىنى تىلغا ئېلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ: «دۆلەت ئىچى كاپىتالىستىك تۈزۈمنى يولغا قويۇپ خەلقارا كاپىتالىستىك تۈزۈمگە باغلانغان خەن كومۇنىستىك پارتىيەسى، بىر تەرەپتىن سىياسى ئۆكتىچىلەرنى قاماپ، تور ئىشلىتىشنى قامال قىلىپ، نەشرىيات - ئاخباراتقا چەكلىمە قويۇپ كوممۇنىستىك ئىدېئولوگىيىنى تۇتۇپ تۇرۇشقا تېشىماقتا» بىزدە زور ئالسىمىز قىياپىتىگە كىرىۋالغان ۋە تەن ھاۋانى تۈرمىگە كىرسە قەھرىمانغا ئايلىنىدۇ. تېرورست ئۆلسە شېھىت ھېساپلىنىدۇ، تور چەكلىمە نەسە دۆلەت رەئىسى مۇستەبىت بولغان بولىدۇ. بۇ خىل قاراشنى لايىسى ئىدېئولوگىيە ئىگە كىشىلەرنى ماۋزېۋنىڭ شەپقەتلىق قوللىرىغا ھاۋالە قىلىدۇم.

دەپسەندىچىلىكتىن تۇغۇلغان زۇلۇملار: شەرقى تۈركىستان ئاخىرقى 200 يىلدىن بۇيان ئىشغالىيەت ئاستىدا. 1949 يىلى خىتايلار تەرىپىدىن قوشۇۋېلىنىپ خىتاي دۆلىتى ئىچىگە كىرگۈزۈۋېلىنغان. يەنى بىرخىل مۇستەملىكە دېيىشكە بولىدۇ.

كېيىنچە كومپارتىيە، خىتاي تۇپراقلىرىدا ھاكىمىيىتىنى مۇستەھكەملىۋالغاندىن كېيىن (ئاتالمىش) ئاز سانلىقلار كۆپرەك ئولتۇراقلاشقان شەرقى تۈركىستان، تىبەت، ئىچكى موڭغۇلىيەگە ئوخشاش رايۇنلاردا ئاپتونومىيە تۈزۈمىنى يولغا قويغان. شەرقى تۈركىستانغا 1955. يىلى ئاپتونومىيە ھوقۇقى بەرگەن. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا رايۇننىڭ سىياسى تارىخىغا قارايدىغان بولساڭ، ئەمىلىيەتتە ئاپتونومىيەنىڭ رولى بولمىغان. ئاپتونومىيە ھوقۇقى بېرىلگەن رايۇن، «ھەقىقەت قارغۇسى، كۆزلىرىدە پەردە بارلا»¹ غا نىسبەتەن مەخپىي ئىسىم بولغان. شەرقى تۈركىستاننىڭ ئاپتونومىيە ھوقۇقى يەنە خىتاي دۆلىتى تەرىپىدىن دەپسەندىچىلىككە ئۇچرىماقتا.

پەقەت قەغەز يۈزىدىلا قالغان ئاپتونومىيە، رايۇنلاردىكى يەرلىك تىللار ۋە كۈلتۈرلەر يوق. قىلىۋېتىلىش خىرىسىغا دۇچ كەلگەن، دىنلار، ئىبادەتلەر چەكلەنگەن، دىنى زاتلار ھۇجۇمغا ئۇچرىغان. خۇددى 1925-1928 يىللىرىدا تۈركىيەدە يۈز بەرگىندەك. ئىسكىلىق ئاتىق داموللامنى دارغا ئاسقان ئاڭ بىلەن خىتايدىكى ئاڭنىڭ يېزىلىشىدىن باشقا نېمە پەرقى

سۆز بەقەرە 6. ئايەت¹

بار؟ كوپپارلىقتا ئوخشاش سەپتە، زۇلۇمدا ئوخشاش سەپتە، ھەق-ھەقىقەتكە چىداپ تۇرالماسلىقتا ئوخشاش تۇرۇندا. ئاقىۋەتلىرىنىڭمۇ ئوخشاش بولۇشى ئارزۇسى بىلەن....

بۇ بېسىملاردىن باشقا يەنە قەتلىئاملار، قانۇنسىز ئۆي كېسىۋېتىشلەر، ئېتىۋېتىشلەر، بانا-سەۋەپسىز تۇتۇپ كېتىش ۋە قولغا ئېلىشلار، قىين-قىستاققا ئېلىش ۋە ئۆلتۈرۈشلەر بىلەن پىلانلىق-توغۇت سىياسىتى سەۋىيىدىن مەيدانغا كەلگەن ئۆلۈملەر ھەمدە ئاتوم سىناقلىرى تۈپەيلىدىن بارلىققا كەلگەن ھەرخىل كېسەللىكلەر قاتارلىق دەپسەندىچىلىكلەر ئۆزۈلۈكىسىز رەۋىشتە داۋاملاشماقتا.

دىكتاتورلۇق بولغان ھەريەردە «قانۇنسىز ئۆلۈم جازالىرى، خالىغانچە قولغا ئېلىشلار، قىين-قىستاق ۋە ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىشلار» دېگەندەك سىياسەتلەر يۈرگۈزۈلمەكتە. لېكىن پىلانلىق-توغۇت ئۆزگىچە بىر مەسىلە... ئەڭ يېقىن تارىخقا قارىساق، ئىسلامىيەت كېلىشتىن ئىلگىرى سەبىلەر كۆمۈپىتىلەتتى، دۇنياغا كۆز ئېچىپلا ئۆلتۈرۈلەتتى. دەۋرىمىزدە بولسا غەربنىڭ ناشايان يول بىلەن تۇغۇلغان دادىسى نامەلۇم بوۋاقلار تۈپەيلى ئوتتۇرىغا چىققان ئىدى بۇ توغۇت چەكلىمىسى، خىتايدا بولسا نوپۇس سىياسىتى سەۋەبىدىن ئىجرا قىلىنۋاتىدۇ. ئىسلام دىنىدىن نېسىۋىسىنى ئالالمىغانلار «نەپەزەنت پۇرىقىنىڭ جەننەت پۇرىقى ئىكەنلىكىنى، نەھەر بوۋاقلنىڭ ئۆزىنى بىلەن توغۇلىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ...»

بۇ سىياسەتنىڭ نەتىجىسىدە نەپەلەر يۈزبېرىدۇ؟ قاراپ چىقايلى! توغۇل پەرزەنتنىڭ تېرىقچىلىق ئىشلىرىدا ئائىلىگە ياردەملىشىشتەك ئالاھىدىلىكى ۋە رەسمى يۇسۇندا ۋارىس بولۇشى قاتارلىق سەۋەپلەر ئاسىيا دۆلەتلىرىدە بولغىنىدەك خىتايدىمۇ توغۇل پەرزەنت ئارزۇ قىلىنماقتا. قوساقتىكى بالىنىڭ قىز توغۇلىدىغانلىغىنى جەزمەنلەشتۈرگەن بىر قىسىم ئائىلىلەرنىڭ قوساقتىكى بالىنى ئالدىرۇۋېتىدىغانلىقى قەيىت قىلىنماقتا. يەككە پەرزەنتلىك بولۇش تەشەببۇسىدىن ئىبارەت جەمىيەت بېسىمى سەۋەپلىك ئاتا-ئانىلار بالىلىرىنى تاشلىۋېتىش ئەھۋاللىرى كۆرۈلمەكتە. تالاي بالىلار دۆلەتنىڭ دارۋىشتاملىرىدا ياشىماقتا، بۇ بالىلار دۆلەت ئىچى ۋە سىرتىغا بېقىۋالدىغانلارغا بېرىلمەكتە. 1980. يىلىدىن كېيىن قىز پەرزەنتلىك ئائىلىلەر بالىلىرىنى نوپۇسقا تىزىملىتىشتىن قانۇنلۇق ياكى قانۇنسىز رەۋىشتە باشقا ئائىلىلەرگە بېرىۋېتىشى ئەۋزەل كۆرىدىغانلار كۆپەيگەن. بالىنىڭ قىز توغۇلىدىغانلىغىنى بىلگەن بەزى ئائىلىلەر يا بالىسىنى ئالدىرۇۋېتىشكە يۈزلەنگەن ياكى بالا توغۇلغاندىن كېيىن تاشلىۋەتكەن ھەتتا ئۆلتۈرۈۋەتكەن. مۇشۇ ئۇسۇللار ئارقىلىق يۇقۇپ كەتكەن قىز بالىلارنىڭ سانى 100 مىليۇن ئەتراپىدا ئىكەنلىكى مۆلچەرلەنمەكتە ئىكەن.²

باھا بېرىشنى ئوقۇمەنلەرگە ھاۋالە قىلىمەن. پەقەت ئازغىنا تەپەككۈر....

بۇ دەپسەندىچىلىكتىن باشقا يەنە بولۇپمۇ ئۇيغۇرلارغا ۋە مۇسۇلمانلارغا تۇرمۇشنىڭ ھەر ساھەسىدە، خۇسۇسەن دۆلەت ئورگانلىرىدا خىزمەت ئالىدىغان ياكى خىزمەت قىلىدىغان ۋەزىپىلەردە، كوچا-كوچىلاردا بېسىم قىلىدىغان، يېكەلەيدىغان سىياسەتلىر، قىلمىشلار ئىجرا قىلىنماقتا. خىتايمۇ پاشىزىمدىن ئورۇن ئالماقتا.

مۇستەملىكە بىلەن باشلانغان يەنە بىر زۇلۇم بولسا ئۇيغۇر تىلىنىڭ چەكلىمىگە ئۇچرىشى ۋە چەكلىنىشىدۇر. ئۆتمۈشىمىزگە قارايدىغان بولساق-ئېشىق-كۆرەلمەزكى، بىر مىللەتنى يىلتىزىدىن قوپۇرۇپ تاشلاشنىڭ ئەڭ ئاسان يولى ئۇ مىللەتنىڭ تىلىغا چەكلىمە قويۇشتۇرۇۋالار. «بىر كېچىدە نادان قالدۇرۇلغان خەلق، تىل ۋە يېزىق-ئىنقىلاۋى» كۈچ-قۇدرىتىنى ئىسلامدىن ئالىدىغان مىللەتلەر ئۈچۈن ئەڭ ئېغىر زۇلۇملاردىن بىرى. بۇ دەپسەندىچىلىككە

² www.cingundeminden.blogspot.com.tr

قوشۇمچە قىلىپ يەنە: مۇسۇلمانلارنىڭ ئاساسى ئىبادەت ماكانى بولغان جەمەتلەردە خالىغان ھەركەتنىڭ ئىبادەت قىلىشىغا يول قويۇلماسلىقى. دۆلەت كادىرلىرى، كومپارتىيە ئەزالىرى، پىنسىيىگە چىققانلار، ئوقۇغۇچى - ئوقۇتقۇچىلار ۋە ئاياللارنىڭ جەمەدە ئىبادەت قىلىشى بەلگۈلىمە بويىچە چەكلەنگەن. بايقالغان ئەھۋال ئاستىدا ئوقۇغۇچى مەكتەپتىن ھەيدىلىش، دۆلەت كادىرلىرى خىزمىتىدىن بوشتىلىش خەۋىپى بولۇشتىن باشقا ئېغىر جەزىمانە ئېلىنماقتا. بۇ چەكلەمە بارلىق جەمەتلەرنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى ۋىزىتىلەرغا ئېسىلغۇ، شۇنداقلا يەنە قۇرئان ئۈگۈنۈش پۈتۈنلەي چەكلەنگەن بولۇپ چىقىرىلغان بەلگۈلىمىگە ئاساسەن ئاتا - ئانىلارنىڭ پەرزەنتلىرىگە دىنى تەلىم ئېلىشىغا رۇخسەت قىلىش ياكى يول ئېچىپ بېرىش ھوقۇقى يوق. بۇنىڭ ئورنى كۆپ ھاللاردا ئۆيلەردە يوشۇرۇن رەۋىشتە ئېلىپ بېرىلىدىغان قۇرئان ئۈگۈنۈش ئارقىلىق تولدۇرۇلۇشقا تىرىشلىماقتا، بىراق بۇنداق تەلىم - تەربىيە ئىشلىرى ياش بولۇپ قالغان تەقدىردە خىتاي ساۋچىلىرىنىڭ باستۇرۇپ كىرىپ ھەم بالىلار ھەمدە قۇرئان كەرىم ئۈگەتكەن موللام ئېغىر جىنايەت سادىر قىلىش بىلەن ئەيىپلىنىپ تۈرمىلەرگە قامالماقتا. شۇنداقلا يەنە يېقىنقى 4 يىلدىن بۇيان دىنى نىكاھ ئوقۇش، جىنازا دەپنە ئىشلىرىنىڭ ئىسلامى قائىدە - يۈسۈن بويىچە ئېلىپ بېرىلىشى، قەۋرە زىيارىتى ۋە ئاممىغا ئوچۇق - جايىدا ناماز ئۆتەش، قاتارلىق پائالىيەت مەنىنى قىلىنغان.

ئۆتكەن يىلى قاراماي ۋە غولجا شەھەرلىرىدە كوچا ئاپتۇۋۇزى قاتارلىق ئاممىۋى قاتناش ۋاسىتىلىرىدە ئاممىغا ئوچۇق يەرلەدە چۈمپەردە ئوراش، بەدەننى پۈتۈنلەي يېپىپ تۇرىدىغان پەلتۇكىيىش، ياغلىق ئارتىش، ئاي يۇلتۇزۇلۇق نەقىش بار كىيىم كېچەكلەرنى كىيىش ۋە ساقال تۇزارتىش مەنىنى قىلىنغان. پايەخت ئۈرۈمچىدەمۇ ئاپتۇۋۇزلار، ئاپتۇۋۇز بېكەتلىرى، پويىز ئىستانسىلىرى، مەكتەپلەر، دوختۇرخانىلار ھەتتاكى كوچا - كوي، مەيدانلارغا ئوخشاش ئاممىغا ئوچۇق جايىلاردا ھىجاب ۋە چۈمپەردە چەكلەنگەن. بۇنىڭغا ئاساسەن ئۈرۈمچىدە بەلگۈلىمىگە خىلاپلىق قىلغانلاردىن 2400 يۈتەن جەزىمانە ئېلىنغان.

ئەملى سېلىشتۇرۇشقا توغرا كەلسە، (تۈركىيەدىكى) جۈمھۇرىيەت ئىنقىلاۋىغا ئازغىنا نەزەر ئاغدۇرۇشقىمۇ كۆپايە قىلىدۇ. ئايەتلەرگە قاراپ تۇرۇپ زۇلۇمنىڭ ئېغىرلىقىنى ئۆلچەشكە بولىدۇ؛ مەن سىزگە بىرقانچىسىنى ساناپ بېرىمەن: باش ئوراشنىڭ چەكلەنىشى، قۇرئان ئوقۇش، ئۈگۈنۈش چەكلەمىسى....

يازمنىڭ تېخىمۇ ئۇزاق كەتسەملىكى ئۈچۈن دەپسەندىچىلىك ھەققىدىكى گەپنى مۇشۇ يەردە ئاخىرلاشتۇرىمەن. خالىغانلار ئى، ھا، ھا(ئىنسانى ياردەم پۇندى جەمئىيىتى) تەرىپىدىن تەييارلانغان «شەرقى تۈركىستان دوكلاتى» نى ئوقۇپ چىقسۇن.

زۇلۇمنىڭ سەۋىيىسى ۋە زالىمىنىڭ ئاقىۋىتى: زۇلۇمنىڭ نېمىشقا مەۋجۇت ئىكەنلىكى ھەققىدە كىرىش بۆلۈمىدە ئۇزۇن توختالغان ئىدۇ، بۇ يەردە قىسقىلا توختىلايلى. تۇنجى ئىنساندىن بۇيان ھەر زۇلۇم شەيتاننىڭ سېپىدە، مەزلۇم بولسا ھەر دائىم ھەق تەئالانىڭ سېپىدە بولغان. شەيتاننىڭ ۋارىسلىرى قانداقتۇر بانا - سەۋەپ ئوقۇپ چىقىپ زۇلۇم ئېلىپ بارغان، پائىسىدە دەپ ئاتالغان، ئانتى لىبېرال دىيىلگەن، تېرورىست دىيىلگەن، جاھىل - مۇتەئەسسىپ، قارا كۈچ دىيىلگەن. مۇشۇنداق سەۋەپلەرنى بانا قىلىپ تۇرۇپ مۇسۇلمانلارغا ھۇجۇم قىلىنغان، زۇلۇم يۈرگۈزۈلگەن.

ئەگەر بىز ئىسلام بىلەن مۇشەددەپ بولغان دەسلەپكى دەۋرلەرگە قايتىش مۇتەئەسسىپلىك بولىدىغان، ئەسرى سائادەتنى قايتىدىن ياشاش ئىپتىدائىلىق بولىدىغان بولسا، ئەڭ ئۇچىغا چىققان ئىپتىدائى مانا مەن. ئەگەر قۇرئان ئىقىلىمغا

قايتىش كۈنى بولدىغان بولسا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پىشىدە تەربىيلىنىدىغان ئىش بولسا مەن ئۇنى قوبۇل قىلىمەن. ئەڭ چوڭ مۇتەئەسسىپ مەن بولمەن. ئىنقىلاپ نامى ئاستىدا چىرىكلەشكەندىن كۆزە مەيلى مەن مۇتەئەسسىپ بولاي. ئىسلامسىز زامان ئۆتۈلۈشى ئۈچۈن بۇجەھەننىڭ سۆزىدۇر. ئىسلام يىلتىزىنى ياشايدىغان ئۆتۈش مېنىڭدۇر. زالىملار ئازاپنى كۆرگەن ۋاقىتتا پۈتۈن كۈچ – قۇدرەتنىڭ ئاللاھقا مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى ۋە ئاللاھنىڭ ئازاپ – ئوقۇبىتىنىڭ قاتتىق ئىكەنلىكىنى بىلسە ئىدى. (سۈرە بەقەرە 165. ئايەت)

زالىملارغا مايىل بولماڭلار، بولمىسا دوزاخ ئازابىغا قالسىلەر، سىلەرگە ئاللاھتىن باشقا ھېچ ھىماتچى يوقتۇر، ئۇنىڭ ئۈستىگە سىلەرگە ھېچ ياردەم بېرىلمەيدۇ (سۈرە ھۇد 113. ئايەت)

زالىملارنىڭ قىلمىشلىرىدىن ئاللاھنى بىخەۋەر دەپ ئويلىمىغان، ئاللاھ ئۇلارنى جازالاشنى كۆزلەر چەكچىسىپ قالىدىغان قىيامەت كۈنىگىچە كېچىكتۈرىدۇ، (سۈرە ئىبراھىم 42. ئايەت)

بۇ ھەقتىكى ئۇچۇرلار ئىنسانىي ياردەن پۈندى (ئى خ خ) نەزىرىدىن 2015 يىلى 8 ئۆمۈز تەييارلانغان «شەرقىي تۈركىستان دوكلاتى» دىن ئېلىندىⁱ